sluoksniai. Sluoksnyje rastas atsitiktinis radinys – XVII a. pab. – XVIII a. koklio fragmentas – nurodo, kad šalia gali būti suardyti archeologiniai sluoksniai.

Ateityje Sedos senamiestyje būtina atlikti didesnės apimties archeologinius tyrimus ir nustatyti kultūrinio sluoksnio paplitimo teritoriją. Taip pat reikėtų atlikti žvalgomuosius tyrinėjimus dvarvietėse, esančiose dabartinio miestelio teritorijoje.

Telšių senamiestyje tyrinėjimai vyko šalia dar 1999 m. archeologiškai žvalgytų vietų. Tais metais L. Kvizikevičius žvalgė magistralines telefonų kabelių tranšėjas, o 2000 m. tyrinėta nuo magistralių atsišakojusių atkarpų vietose. Iš viso buvo numatyta iškasti 10 bendro 433 m ilgio tranšėjų. Minėti darbai vyko Elektrinės, Laivų, Naujojoje, Pakalnės, Telšės ir Žvejų gatvėse. Iki projektinio 70 cm gylio archeologiškai vertingų sluoksnių neaptikta. Daugelyje vietų fiksuoti supiltiniai XX a. sluoksniai. Sluoksnių pagrindą sudarė žvyras, permaišytas su statybinėmis atliekomis ir kitomis XIX–XX a. šiukšlėmis. Šių metų ir ankstesnių tyrinėjimų duomenimis šiose vietose miestiečiai įsikūrė tik XIX a. Anksčiau ko gero čia buvusi drėgna vieta, nelabai tinkanti gyventi. 2000 m. žvalgomieji tyrinėjimai Telšiuose naujų duomenų apie šios vietos archeologinio laikotarpio užstatymą nesuteikė.

SEDA AND TELŠIAI OLD TOWNS

In 2000, an expedition from Archaeological Department, LIH, performed surveying investigation in two small Samogitian towns – Seda and Telšiai for objects of monument preservation. In Seda Old Town, a layer dated to the 17th–19th centuries was fixed, some tiles of a stove dated to the 17th century and fragments of a clay frying-pan were found.

ŽEMUTINĖS PANEMUNĖS MIESTELIAI

Linas KVIZIKEVIČIUS

2000 m. LII archeologijos skyriaus ekspedicija atliko žvalgomuosius tyrinėjimus Jurbarko, Seredžiaus, Veliuonos ir Zapyškio senamiesčiuose. Jurbarke ir Veliuonoje tyrinėta paminklosauginiais tikslais – žvalgomos būsimų statybų ir žemės kasimo darbų vietose, kitur – moksliniais tikslais. **Jurbarko senamiesčio** P dalyje, Kauno g. sklype Nr. 42, žvalgyta 20 m ilgio vandentiekio tranšėja. Šioje vietoje fiksuoti nuo 50 iki 130 cm storio XIX–XX a. sluoksniai, juose rastas liejimo tiglis. Senamiesčio Š dalyje – Vydūno g., žvalgomieji tyrinėjimai vykdyti 90 m ilgio vandentiekio tranšėjos vietoje. Ištirti penki 2 m² dydžio šurfai, fiksuoti nuo 60 iki 120 cm storio XIX a. pabaigos–XX a. sluoksniai.

Veliuonos senamiestyje žvalgyta Pilies kalno – piliavietės P papėdė. Tarp kalno šlaito ir XIX a. pabaigoje statyto grūdų sandėlio ištirti trys 4 m² dydžio šurfai. Tyrimų metu aptiktas iki 80 cm storio XX a. sluoksnis su gausiomis to paties laikotarpio statybinėmis atliekomis – čerpėmis, šiferio lakštų nuolaužomis. XIX a. pabaigoje statant grūdų sandėlį, buvo nukasta šlaito dalis. Ekspedicijos metu iš vietinio gyventojo buvo gautas XVII a. karnizinio koklio fragmentas, padengtas žalia glazū-

ra. Koklis rastas rytinėje miestelio dalyje, darže, šalia gyvenamojo namo. Apžiūrėjus radimvietės žemės paviršių, surinkta vietinės gamybos buitinės keramikos. Radiniai datuojami XVII a.

Seredžiuje tyrimai atlikti senamiesčio PV dalyje – tarp kelio Jurbarkas–Kaunas ir Nemuno. Dar 1985 m. archeologinės ekspedicijos metu senamiesčio V dalyje, žemės paviršiuje buvo pastebėta metalo gargažių ir šlako. 2000 m. tyrimų tikslas – išsiaiškinti spėjamos kalvio sodybvietės chronologiją. Ekspedicijos metu buvo apžiūrėtas žemės paviršius bei ištirti du 1 m^2 dydžio šurfai. Jokių kultūrinio sluoksnio liekanų ir radinių bei gargažių spėjamos sodybvietės teritorijoje neaptikta. Greičiausiai sodyba buvo nuplauta potvynių metu. Į Š nuo žvalgytos vietos buvo ištirta viena 10 m^2 dydžio perkasa. Perkasos P dalyje, po 25–30 cm storio pilko armens sluoksniu, atidengtas įžemis – smėlis. Armens sluoksnyje aptikta pavienių buitinės keramikos fragmentų – juodos ir rudos spalvos molio puodynių sienelių. Keramika priskiriama XVII–XIX a. laikotarpiui. Perkasos ŠR dalyje, nuėmus armens sluoksnį, 28 cm gylyje, išryškėjo 210x120 cm dydžio, stačiakampio formos, Š–P kryptimi orientuotos duobės kontūrai. Ištyrus iki įžemio – smėlio, kuris pasiektas 100 cm gylyje nuo žemės paviršiaus, paaiškėjo, kad jos turinį sudarė tamsiai pilka žemė su gausiais buitinės keramikos radiniais: smulkiais pilkos ir rudos molio masės puodynių fragmentais, fajanso lėkščių gabalais. Duobės apačioje aptikta raudonos molio spalvos plytų, rasta keletas XVII–XVIII plokštinių koklių.

Zapyškio senamiesčio tyrinėjimų tikslas – išsiaiškinti miestelio chronologiją, kultūrinio sluoksnio intensyvumą, lokalizuoti miestelio branduolį. Senamiestis žvalgytas 1991 metais, kai KPC archeologas S. Berulis 200 m į R nuo senosios bažnyčios ištyrė 50 m^2 perkasą. Centrinėje senamiesčio dalyje ištirtos 2 perkasos ir 5 šurfai, iš viso ištirtas 35 m^2 plotas. 10 m^2 dydžio perkasa 1 buvo atidengta į Š nuo senosios Zapyškio bažnyčios, Nemuno krante. Nuo žemės paviršiaus iki pat įžemio – smėlio, kuris aptiktas 70 cm gylyje, sluoksnį sudarė šviesiai ruda molinga žemė su buitine ir statybine keramika. Sluoksnyje rasta daug puodyninių koklių fragmentų, juodo molio puodynių, raudonos spalvos plytgalių liekanų. Taip pat aptiktas vienas karnizinis koklis be piešinio, padengtas žalia glazūra. Radiniai datuojami XVI–XVIII a. Viršutinėje sluoksnio dalyje aptikta ir metalinių dirbinių – vyrių, vinių, XVIII a. tekstilės, švininis antspaudas. Kultūrinis sluoksnis šioje vietoje susiformavęs nenatūraliai – greičiausiai buvo supiltas.

Šurfuojant senamiesčio centrą, jame aptikti iki 100 cm storio sluoksniai su negausiais XVI–XVIII a. pabaigos radiniais: buitine ir statybine keramika, metalo dirbiniais, monetomis. Į V nuo bažnyčios šurfe aptikta pavienių akmenų, XVI–XVIII a. statybinės ir buitinės keramikos, XVI a. Rusijos kapeika. Šioje vietoje papildomai buvo atidengtas 19 m^2 dydžio plotas, jame aptiktas iki 60 cm storio XVI–XIX a. pradžios sluoksnis. 15–40 cm gylyje aptiktos labai suardyto pastato pamato liekanos. Pamatas – lauko akmenys, kloti ant XVI–XVII a. sluoksnio. Šurfo ŠV dalyje aptiktas krosnies padas. Kultūriniame sluoksnyje rasta XVI–XVIII a. buitinės ir statybinės keramikos, metalo dirbinių, monetų. Virš

įžemio, 60 cm gylyje, aptikta viena čerpė, padengta žalia glazūra. Ateityje pastato vietą reikėtų ištirti. Žvalgomieji tyrinėjimai Zapyškyje parodė, kad senamiestyje yra susiformavę archeologiškai vertingi XVI–XVIII a. sluoksniai. Būtina nustatyti kultūrinio sluoksnio paplitimo ribas, o senamiestį saugoti kaip archeologijos paminklą.

SMALL TOWNS AT THE LOWER NEMUNAS

In 2000, an expedition from LIH performed surveying investigation in old parts of Jurbarkas, Seredžius, Veliuona and Zapyškis. The investigation in Jurbarkas and Veliuona was performed for objects of monument preservation (the sites of future house building and ground-digging were surveyed), in other locations – for scientific purposes. In Jurbarkas and Veliuona, only layers dated to the 19th–20th centuries were fixed. In Seredžius Old Town, the total area of 11 m^2 was examined, layers to 100 cm thick dated to the 17th–18th centuries were fixed, the place of the formed building was localized. In the central part of Zapyškis Old Town, 2 trenches and 5 test pits – the total area of 35 m^2 – were investigated. It was found out that the layer to 100 cm thick dated to the 16th–18th centuries with abundant finds of that period was formed there. A part of the site of a building dated to the 16th–18th centuries was localized and explored as well. Ceramic artifacts usable in housekeeping or construction, coins of local and foreign states dated to the 16th–18th centuries, leaden textile seal, metal works were found as well.

REPREZENTACINIŲ RŪMŲ ANSAMBLIO (ATR 45) S. DAUKANTO G. NR. 3/8, UNIVERSITETO G. NR. 6, TOTORIŲ G. NR. 28, VILNIUJE TYRINĖJIMAI

Daiva LUCHTANIENĖ

2000 m. gegužės mėn. Reprezentacinių rūmų ansamblio teritorijoje PRI archeologų grupė „Antiqua“ toliau tęsė 1995 m. pradėtus archeologinius tyrinėjimus, susijusius su ansamblio rekonstrukcija ir pritaikymu LR Prezidentūrai. (žr. *ATL 1998 ir 1999 metais,* V., 2000, p. 452–457). 2000 m. buvo tiriamas plotas 22 (58 m^2) ūkiniame kieme ties vartais iš Totorių gatvės. Tirtas maždaug 2 m storio kultūrinis sluoksnis. Nesuardytos struktūros 1,1 m storio kultūrinis sluoksnis aptiktas 0,7 m gylyje nuo žemės paviršiaus. Tai juoda žemė su smėlio tarpsluoksniais. Ploto Š dalyje (maždaug 3 m) jis sunaikintas nesenų (veikiausiai apie 1977 m.) žemės darbų metu. Sluoksnyje buvo daug angliukų, apdegusios medienos – skiedrų, pagaliukų. Archeologinių radinių nedaug. Daugiausia rasta puodų šukių ir dubeninių koklių fragmentų. Kai kurie puodų pakraštėliai yra būdingo XV a. profiliavimo. 0,8 m gylyje buvo surastas geležinis įtveriamasis strėlės antgalis (plunksna lapo pavidalo), sidabrinė moneta – lietuviškas Aleksandro Jogailaičio (1492–1506 m.) denaras. Ploto PV kampe pastebėta spalvoto metalo šlako sankaupa. Ploto R dalyje surasta apdegusių, surūdijusių, sunkiai identifikuojamų geležinių dirbinių. Aptik-